

N:o 64.

Af herr **H. F. A. E. Pantzarhielm**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upprättande af en för armén och flottan gemensam militärteknisk institution.

Under dåvarande generalfältygmästaren och chefen för artilleriet friherre Leijonhufvuds ordförandeskap tillsattes år 1876 en kommitté, sammansatt af representanter för såväl artilleriet som sjövapnet, med uppdrag att afgifva utlåtande och förslag angående upprättande af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå. Denna kommitté framställde beträffande utförandet af de arbeten, hvilka stodo i förbindelse med anskaffning af skjutvapen och ammunition m. m. tvenne alternativa förslag, nämligen:

det ena, att generalfältygmästaren skulle låta utföra desamma uteslutande genom artilleriets personal, och

det andra, att officerare ur artilleriet och flottan, bildande tillsammans en teknisk byrå, ställdes till generalfältygmästarens förfogande i och för nämnda arbetens utförande.

Det senare alternativet omfattades af kommitténs flertal, under det att det förra förordades af en reservant.

Till 1878 års Riksdag aflät Kungl. Maj:t proposition om inrättande af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå med stat å ordinarie anslag af kronor 29,700; i samband härmed föreslogs minskning å anslaget till artilleristaben med 8,700 kronor.

Riksdagen afslog Kungl. Maj:ts proposition.

I min vid 1901 års riksdag framförda motion i försvarsfrågan beröres denna fråga i samband med förslag om en för landt- och sjöförsvaret gemensam försvarsminister. Fordran på en enhetlig — och då möjligen äfven planmässig — ledning af försvaret synes för hvarje

dag blifva allt fastare rotad i den allmänna meningen, och den dag kan ej vara synnerligen långt aflägsen, då denna fråga trots häfdvunna fördomar och mäktiga särintressen arbetat sig fram till en för vårt försvar lycklig lösning.

Likväl torde lösningen af en så vidtomfattande fråga som den om landt- och sjöförvarsdepartementens sammanslagning i alla händelser taga sin rundliga tid. Det synes mig under sådana förhållanden, som skulle det vara förtänksamt och klokt, om vi genom partiella reformer underlättade sammanslagningen och då började på ett område, där sedan så långt tillbaka som år 1878 ett önskemål blifvit uppställt, hvilket under nuvarande förhållanden torde — om än i annan form — vara ännu mera af behovet påkalladt. Synnerligast som därmed äfven under en tudelad ledning af försvaret besparing, enhetlighet och stadga i administrationen kunde åtminstone i någon mån åvägbringas. Att, som nu sker både vid armén och flottan, använda i tjänst varande officerare till bestridande af befattningar af ren teknisk art på det militärtekniska området torde vara en dålig hushållning. I såväl den militära som den tekniska tjänsten kräfver numera hvarje sak odeladt sin man. Såväl den ena som den andra tjänsten fordrar individens särskilda skolning och utbildning.

Det militära arbetet utom facket är en ekonomisk villfarelse.

Hvad jag här afser är upprättandet af en för försvaret i dess helhet — för både armén och flottan — organiserad militärteknisk institution; vi kunna kalla den en militärteknisk kår.

Enligt min mening skulle denna kår, under en generalingenjör som chef, med hänsyn till personalens utbildning och verksamhet arbeta på två afdelningar: arméafdelningen och marinafdelningen, hvar med sina underafdelningar.

Åt kåren skulle bland annat uppdragas att: uppgöra förslag till samt ombesörja anskaffning och underhåll af all för armén och flottan erforderlig materiel, kanoner, handvapen, minor, torpeder, krut och projektiler af alla slag samt öfrig ammunition; uppgöra ritningar till samt verkställa byggandet af fästningar och kaserner samt andra för försvaret erforderliga byggnader och anläggningar; utföra erforderliga besiktningar, försöks- och profskjutningar; hvarjämte af denna kårs personal skulle tagas: chefer och föredragande för arméförvaltningens militärbyråer samt marinförvaltningens artilleri-, torped- och minafdelningar; marin- och andra för arméns och flottans behof behöfliga ingenjörer; tygmästare vid artilleriförråd; styresmän och arbetsbefäl vid

arméns gevärs-, ammunitions- och krutfabriker samt flottans varf och verkstäder. Med ett ord allt som kan hänföras till försvarets tekniska behof skulle genom denna kårs försorg tillgodoses och kårens chef därför vara direkt ansvarig.

En afsevärd svårighet möter utan tvifvel vid detta förslags utförande däruti, att kåren till en början måste placeras under det ena af de båda försvarsdepartementena, men i sin verksamhet kommer att lika mycket beröra dem båda, hvart för sig. Då emellertid förändringen af nuvarande förhållanden kommer att vid landtförsvaret blifva vida mera omfattande än vid sjöförsvaret, torde vara skäl att ad interim förlägga den föreslagna institutionen under landtförsvarsdepartementet och att låta densamma rörande ärenden handläggas på sätt i departementalstadgan närmare föreskrifves.

Upprättandet af en sådan teknisk kår borde icke behöfva medföra ökade kostnader för statsverket.

Till kårens stat kan öfverföras nu utgående anslagen till artilleristaben, mariningenjörkåren, mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater, jämte en del nu utgående arfvoden, som icke vidare behöfdes, hvarjämte för bestridande af den öfriga kostnaden erforderligt antal officersbeställningar vid artilleriet, fortifikationen och flottan utan olägenhet kunna indragas.

Härom torde emellertid först en eventuell utredning kunna lämna bestämdt svar. Erinras må endast i förbigående om Kungl. Maj:ts proposition till föregående års Riksdag, angående bildandet af en artilleriteknisk kår, däri Kungl. Maj:t föreslår indragning af 6 kaptensbeställningar af 1 kl. vid fältartilleriregementena för bestridandet af de härmed förbundna kostnaderna samt, hvad artilleristaben angår, därom att med genomförandet af 1892 års härordning har artillerigeneralen upphört att vara chef för artilleriet. Han är numera endast inspektör för detsamma och har således i denna egenskap blott behof af en stab, liknande den, som är anställd vid kavalleriinspektionen; dess sammansättning och storlek torde i hufvudsak ej böra vara annorlunda än den senares. Som generalfälttygmästare återigen har han behof af tekniskt biträde och sådant skulle, som redan nämnts, lämnas honom från den ifrågavarande tekniska kåren.

På grund af hvad jag haft äran anföra, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade efter verkställd utredning för Riksdagen framlägga förslag om

upprättande af en för armén och flottan gemensam militärteknisk institution af den omfattning, som i motionen närmare angifves.

Stockholm den 26 januari 1905.

H. Pantzarhielm.

N:o 65.

Af herr **M. Dahn**, om ändring af 4 och 28 §§ regeringsformen.

Välbetänkt hade det varit, om man vid unionens tillkomst fattat utrikesangelägenheterna som en unionell sak. Men Kielerfredens bestämmelser hägrade då ännu för svenska statsmän. Man hade vant sig vid att anse Norge som en realitetsersättning för förlusten af Finland. — Därför hade vi ju kämpat mot Napoleon och hans bundsförvandt Danmark.

Emellertid fann man snart, att det var både nödvändigt och praktiskt, att låta norska män, som ägde kännedom om sitt lands lagar och förvaltning, komma in som ämbets- och tjänstemän i utrikesdepartementet, hvilket ju visserligen var ett svenskt ämbetsverk, men som enligt sakens natur fått en allt mera unionell karaktär. Och från och med år 1825, d. v. s. under de senaste 80 åren, hafva norske män innehaft ämbeten och tjänster inom utrikesdepartementet — utnämnda och förordnade omväxlande i svenskt statsråd (enligt 28 § regeringsformen) och i ministeriell konselj (enligt 11 § regeringsformen) intill år 1859—60 och därefter uteslutande i ministeriell konselj. — Denna nödvändigbefunna praxis har utbildats vid sidan om grundlagen, men tolererats af Riksdagen (konstitutionsutskottets anmärkningar vid 1859—60 och 1900-årens riksdagar hafva ej föranledt någon åtgärd) och enligt allas mening varit till unionens gagn. Hvad vore då naturligare och